

kterih se varujmo. 3. Umetniki hočejo dopasti. 4. Kako naj ravná mladi umetnik in pisatelj. 5. Srečni so tisti, ki občijo s pravimi umetniki. e) Različni stanovi. 1. Vojaški stan. 2. Uradniki. 3. Trgovci. 4. Navadni meščanski stan.

Četrto poglavje: *Kako se je vésti do neumne živine.* 1. Ne trpinči nikdar živali. 2. Ne ljubi jih bolj kot svojega bližnjega.

Naj potuje tedaj „Olikani Slovenec“ po slovenskem svetu, naj širi pravo vnanjo oliko ter naj bode tudi lepo zrcalo notranje omike!

Slovinci!

V starodavnih časih bili so naši preddedje sloboden in samsvoj narod. Kadar je bilo treba se posvetovati v občinskih rečéh, zbirali so se pod milim nebom v senci košatih lip, pogovarjali se, izrekli brez strahú svoje želje in potrebe in tako dosegli po mirnem potu, česar so si želeli in potrebovali. Prišli pa so žalostni časi za nas slovenski narod, — propal je v sužnost in v sto- in stoletnih stiskah skoraj da ni popolnoma poginul. Zgubil je vse zaupanje do samega sebe, nosil potrpežljivo naloženo mu težko breme, in v neki zaspčnosti in malomarnosti si še ni upal misliti, kako bi si poboljšal svoj težavni stan in rešiti se težkega jarma, ki ga žuli.

Po tisoč letih imamo zdaj sopet postavno pravico, zbirati se pod milim nebom in posvetovati se v vseh stvaréh, ktere se nam potrebne in imenitne zdijo; naše sklepe pa smemo naznanjati visoki vladi, da tudi ona pozvé, česar mi Slovenci želimo. Že je bil tak shod, prvi slovenski tabor, 9. avgusta t. l. v Ljutomeru. Zbralo se je nad 7000 ljudi, in izrekli so svoje želje in misli zarad pravic, ktere gredó tudi našemu slovenskemu narodu.

Da pa to, kar je sklenil prvi slovenski tabor v Ljutomeru, pri vladi še več veljave ima, treba je, da tudi v drugih slovenskih krajih se zbere ljudstvo, in odkritosrčno in brez strahú izreče svoje želje.

Zatoraj so pod tem vabilom podpisani možje sklenili, Vas, drage rojake, sklicati na dan 6. septembra t. l. v Žavcu, da bi se tam pod milim nebom pogovarjali in posvetovali, česar nam je treba, da se nam bo za naprej bolje godilo, kakor do zdaj; — da bi se tam posvetovali in pogovarjali, kako da bi se ravnopravnost našega naroda, ktera nam je v §. 19. državnih osnovnih postav vnovič od presvitlega cesarja zagotovljena, djansko izpeljala.

Pride naj vsak, komur koli je mogoče. Več ko je ljudstva zbranega, večo veljavo imajo sklepi. Posebno pa vabimo in kličemo Vas slovenske rojake savinske in škalske doline; vsaj eden naj pride iz vsake hiše in hišice, da vas bo na tavžente in tavžente. Kažite, da niste zaspanci in da vam je mar za vaše pravice.

Na noge slovenski možje! Pomagajmo si sami. Če si ne pomagamo sami, nam ne bo nihče pomagal na tem svetu. Zdramimo se! Delajmo! Zjedinimo se!

Še enkrat Vam kličemo: Pridite iz vseh hiš in iz vseh vesí, posebno celjskega, gorno-gradskega, vranjskega, šoštajnskega, laškega, konjiškega, kozjanskega in šmarskega okraja. Pridite na dan 6. septembra 1868 ob treh poldne v Žavški trg k slovenskemu taboru!

Anton Žuža, posestnik, župan in okrajni odbornik v Žavcu,
France Roblek, posestnik, okrajni in občinski odbornik v Žavcu,
Ernest Širca, trgovec, okrajni in občinski odbornik v Žavcu,
France Žuža, posestnik in okrajni odbornik v Žavcu,
Jože Žigan, posestnik in občinski odbornik v Žavcu,
Dragotin Žuža, posestnik in občinski odbornik v Žavcu,

J. Hausenbihler, posestnik in občinski odbornik v Žavcu,
Avg. Senica, posestnik in občinski svetovalec v Žavcu,
Anton Žuža, posestnik in mesar v Žavcu,
Vincenc Janič, posestnik in občinski svetovalec v Žavcu,
Andrej Pirnat, posestnik v Levcu,
Anton Grabič, posestnik in mlinar v Teharjih,
Mihael Vizjak, posestnik in občinski svetovalec v Teharjih,
Andrej Goršek, posestnik in župan v Petrovčah,
P. Golavšek, posestnik in župan v Grižah,
Ivan Žuža, rudarski lastnik v Grižah,
Jakob Ješovnik, posestnik in župan na Veliki Pirašči.
France Vratarič, župan in posestnik v Vojniku,
Anton Jaklič, posestnik in občinski odbornik v Vojniku,
Franc Kotnik, posestnik na Frankolovem,
Jože Lipuš, posestnik in svetovalec višnje-veške občine,
Janez Jamnik, posestnik in občinski svetovalec pri Novi cerkvi,
dr. Gustav Ipavec, posestnik in zdravnik v Št. Jurji,
Miklavž Ripšl, posestnik in zdravnik v Št. Jurji,
Žveglar, posestnik pod Rifnikom,
Hren, posestnik v Hrušovcu,
J. Zdolšek, posestnik v Porgorji,
dr. Janko Srnec, odvetnik v Kozjem,
Franc Šentak, posestnik in okrajni odbornik na Vranskem,
Gašper Šorn, posestnik in župan na Gomilskem,
Andrej Elsbaher, trgovec na Laškem,
Franc Orožen, posestnik in trgovec na Laškem,
J. Žnidaržič, zdravnik na Laškem,
Jernej Kačič, posestnik in župan pri sv. Krištofu,
J. Kajtna, posestnik in občinski odbornik pri sv. Krištofu,
France Skaza, posestnik in načelnik okraj. zastopa v Šmarji,
J. Zdolšek, posestnik in župan na Ponkvi,
Jakob Spende, posestnik in načelnik okr. zastopa v Gornjem gradu.
France Fišer, posestnik in župan v Gornjem gradu.
Jožef Mikuš, posestnik in okrajni odbornik v Gornjem gradu,
J. Žehel, posestnik in trgovec v Gornjem gradu,
Jur Logar, posestnik in občinski odbornik v Šolepahu,
Jože Prek, posestnik in župan v Lučah,
Lovro Šetej, posestnik in krčmar v Lučah,
Sebast. Mesesnik, posestnik in občinski odbornik v Šolepahu,
J. Stamcer, posestnik in trgovec v Rečici,
Anton Jeraj, posestnik in župan v Rečici,
Janez Lipold, župan in drž. in deželni poslanec v Mozi rji,
Jožef Lipold, posestnik in občinski odbornik v Mozirji,
A. Goričar, posestnik in občinski odbornik v Mozirji,
Janez Vivod, posestnik v Gornjem Doliču,
J. Vošnjak, posestnik v Šoštajnu,
Jožef Rak, župan in načelnik okr. zastopa v Velenji, dež. poslanec,
M. Kavčič, posestnik in trgovec v Št. Jurji,
Moric Ripšl, trgovec v Celji,
dr. France Bratkovič v Celji,
J. Toplak, hišni posestnik v Celji,
France Kapus, trgovec v Celji.

Rodoljubi!

C. kr. deželna vlada je potrdila pravila društvu za brambo národnih pravic.

Na tej podlagi se tedaj sme pričeti delovanje njegovo.

Namen društvu je: braniti in vresničevati pravice slovenskega naroda, vzlasti popolno národno enakopravnost v vseh razmerah javnega življenja.

Da-siravno se gledé na blagi ta namen samo po sebi misliti more, da vsak roják naš, vsak prijatelj naroda našega in domovine naše, in sploh vsak poštenjak, ki vsacemu ljudstvu privošči, kar ljudstvu gré, z misli in srcem stoji v vrsti našega društva, vendar se mora to ljudoljubno sočutje pokazati s tem, da se rodoljubi vpišejo v društvo, da, tako zastopano po obilih udih, stopi častitljivo in mogočno pred svet.

V to ime pošilja Vam, Slovenci! osnovalni odbor to pismo, ktero Vas uljudno vabi, da stopite v kolo národnega društva.

Potezaje se za pravice naroda slovenskega je njega duševni in materijalni blagor društvu glavni cilj in konec. Vse tedaj, kar spada v obširno to okrožje, bode skrb društvu našemu. Zato bode obračalo svoje oči na šole, urade in v obče javno življenje, — v ob-

činske in deželne zastope, — na gospodarske in obrtnijske zadeve, sploh na vse, kar zadeva srečo ali nesrečo naroda našega. Dolžnost mu bode tam, kjer zapazi napake ali krivico, da povzdigne svoj glas zoper nje do tistega mesta, ktero napčnosti pravo, krivici pravico nadomestiti more.

Kakor pa je dolžnost društvu, da čuje nad tem, da nikjer škode ne trpijo narodove pravice, tako pa tudi društvo naše ne bode znimar puščalo buditi narod, da se sam na postavni poti poslužuje svojih pravic in da ne drži križema rok, kjer je zedinjene pomoči treba v to, da se odstranijo zapreke, ki so na poti vresničenju narodnih pravic, — in ovirajo blagostan ljudstva, a da se tudi narod probudi v to, da se poprime vpeljave koristnih naprav, ki ga peljejo do prave višje, vsegdar krščanske omike in mu lajšajo življenja bremena.

Da pa se bodo izvedele želje in potrebe naroda, sklicevali se bodo društveni občni zbori pa tudi ljudski shodi (tabori) pod milim nebom, in to, kar se bode sklenilo v tacih očitnih skupščinah, ne pri zaprtih vratih, izročilo se bode ali v obliki naznanila ali prošnje ali pritožbe deželnemu zastopu ali vladi.

Karkoli pa bode delalo društvo, v vsem mu postava bode vodilo. V vsem svojem delovanju pa tudi ne za trenutek ne bode zabilo tega, da Slovencu je sveta vera njegovih očetov svetinja, ktera se nikjer in nikakor žaliti ne sme.

Ker nam pa je vsem Slovencem eno edino načelo: sreča in blagostanje našega naroda pod krilom mogočne Avstrije, in ker nam je v politiki še bolj kot drugej zložnosti treba, po postavah pa politična društva ne smejo imeti podružnic in tudi ne smejo v zvezi biti z družimi političnimi družbami; zato je neobhodno potrebno, da se primemo vsi enega društva, da ostanemo zložni v mislih in željah in zložni v djanji svojem: — evo! nov korak do celokupnosti slovenske.

To, mili nam rodoljubi, so želje osnovalnega odbora, kateri tem več pričakuje nemudoma obilih oglasov, ker le potem se kmalu more sklicati prvi občni zbor, ki si po svojih pravilih voli nov odbor, da se po njem začne krepko društveno delovanje.*)

Zato rodoljubi iz vseh okrajin slovenskih! čujte vabilni glas odborov. Stopite vsi, ki Vam srce bije za blagor domovine naše, v kolo društva; saj znate, da le „združena moč“ velja! Nihče naj se ne skriva plah, kjer gré za svete pravice naroda! Trójica: „za vero, dom, cesarja“! ki vsegdar bila je geslo narodu slovenskemu, bode tudi voditeljica društvu našemu v vsem njegovem delovanju, in pod to zmagonosno zastavo vabimo Vas v združbo domačo klicaje:

„Bog živi narod slovenski“!

V Ljubljani 20. avgusta 1868.

Oсноvalni odbor društva za brambo narodnih pravic.

Zabavno berilo.

Harambaša.

Prosto po hrvaščini posnel Jos. Levičnik.

(Konec.)

„Pojdi! pojdi! čenča-marina“ — zavrne Milica — „hajduk je junak; hrabrost njegova slovi krog in krog; narod poje o njegovih delih pesme in slava njegova bo

* Opazka. Slavna vredništva slovenskih, pa tudi rodoljubnih nemških časnikov so uljudno naprošena, sprejeti ta oklic v liste svoje in sprejemati pristopa oglase, ter jih izročevati prvomestniku začasnega odbora dr. Jan. Ahačiču v

sijala, dokler bodo solnce, mesec in zvezde. Tri sto policajev ti pomečlje kakor snope. Mar ne veš, da tudi Rinaldo Rinaldini je bil hajduk, pa ko sem brala o njegovem junaštvu, želela sem vselej deležnica biti njegove slave. No, in zdaj vidim, da napočil je tudi za-me srečni dan, ker bodem zaročnica hajdukova. Stavim, kar hočeš, da mojega imena se bodo spominjali pozni rodovi.“

„Drugače bi govorili“ — tako seže zopet Marica Milici v besedo — „da ga vidite v njegovi pravi obleki. Nosi vam rdečo kapo s perjanico; za pasom ima hanžar in pištolo, na eni rami mu visi puška, čez drugo pa ima na pol ogrnjen rdeč plašč, — hu! to vam je strašen pogled.“

„Kaj? strašen? — Budálo! krasen je, prekrasen! Srce se mi širi neizrekljivega veselja, ako pomislim, kako ličen more biti v svoji romantični hajduški opravi“ — odvrne zopet Milica.

„O sami grozi pozabila sem vam povedati“ — beseduje dalje Marica — „da vas ta hajduk prosi, da mu dovolite enkrat z vami samo za trenutke kratek razgovor. Al strašno me skrbi, da vam le kaj žalega ne bi storil ta strahoviti človek. Ojmene! kako me je strah!“

„Molči, molči, godlja zaroštana“ — zakrohota se Milica, potem pa strastno-naglo vpraša: „Pa — ali si mar sama govorila ž njim?“

„Kako pa da“ — odgovori služabnica. „Saj mi je še podaril zlat cekin. Gotovo je ali ukraden ali pa še krvav denar.“

„Čaj! le koj mi ga pokaži! — Zmenjala ti ga bodem in nosila ga na srcu kakor svetinjo“ — sanja Milica dalje.

„Dal mi je tudi to-le pisemce, naj ga vam dam“ — reče Marica.

„Pa še le zdaj mi to poveš, ti malopridnica ti“ — nevoljno Milico zavrne. „Daj mi ga brž.“

Milica strastno zgrabi listič, ga jaderno razpečati in željno bere: „Edinica mojemu srcu! Dovolj mi, da se vsaj eno uro na samem s Teboj razgovarjam. Pripravljen sem, žrtovati za te kri in življenje; kajti gotovo nikoli še ni nikogar kdo iskrenejše ljubil, kakor Tebe ljubi srce moje. Samo eno uro! — — potem pa sem pripravljen koj iti iz svetá!“

„Ne pojdeš iz svetá, ne!“ — zakliče strastno zbegana Milica — „ampak živeti moraš in osrečiti mene. — Marica! moj varh gré danes na večer v čitalnico. Takrat mi pripelješ ljubljenca mojega skrivaj v hišo — pa pod eno pogodbo!“

„Kakošno pogodbo?“ — vpraša služabnica.

„Priti mora“ — pravi Milica — „v vsi svoji krasoti, tedaj napravljen ko harambaša hajduški. Videti ga moram v vsem njegovem veličastvu, kakor je Zemela videla svojega Čevsa. Tak naj pride, kakor da bi bil danes Jurjevi dan.*) In jez — bi li ti uganila, kaj hočem jez storiti?“

„Bog ga vedi, kaj!“ — pravi Marica.

„Jez ga hočem dostojno sprejeti, in to, kakor — hajdukova zaročnica“ — določno izusti Milica.

„Za pet ran božjih!“ ali ste popolnoma obnoreli“ — zavzeto Marica zavpije.

„Kaj mi čenčariš, avša! — pojdi in prinesi mi

Ljubljani. Donesek, ki ga ud plača za potrebščine društvu, znaša vsak mesec le deset krajc., je tedaj tako majhen, da more tudi malopremožen domorodec žrtovati ga na korist domovini.

*) Jurjevi dan pričenjajo boje hajduki vsako leto z nekako svečanostjo svoje divjaško roparsko življenje. Čez zimo se stisnejo namreč v kako skrito zatišje, in dobro živé. Pis.